

In gesprek met een echte Reuselse

Van jongs af heb ik geleerd dé ge van hard werken en aonpakken nie slechter wordt. Onze pa en ons moe gaven zelf 't goei vurbild en hebben dé ons alté vurgehauwen.

To Wijnen-Lavrijsen in haar woonhuis aan de Schoolstraat 12, op 10 maart 2021.

Aan het woord is de 86-jarige weduwe To Wijnen-Lavrijsen, de tweede oudste van het elf kinderen tellende gezin van Sjef Lavrijsen en zijn in Hooge Mierde geboren vrouw An van de Ven alias Koek.

Grootouders

Opa en oma Jaon en Marie Lavrijsen heb ik niet meer gekend, omdat ze al overleden waren voor ik op 9 februari 1935 geboren werd. Ze hadden een klein boeren *gedoentje* aan de Zeegstraat. Het stond in de omgeving van de Hondsbos, op de plaats waar later de boerderij van Peer Ooms heeft gestaan. Daar is onze pa, Sjef Lavrijsen, op 31 mei 1901 geboren. Hij was de jongste van de 11 kinderen van opa en oma Lavrijsen waarvan er drie al op heel jonge leeftijd zijn overleden. Na de geboorte van onze pa heeft de baakster, die al niet goed zag, niet goed opgelet. Onze pa werd snel door de baakster in een doek gewikkeld voor iemand anders hem zag. Aan opa gaf ze door dat hij vader was geworden van een meisje. Daarom had opa onze pa laten dopen met de naam Louisa en hem daarna ook onder die naam op het gemeentehuis aangegeven. 's Anderendaags echter moest opa spoorlags naar de pastoor en de ambtenaar van de Burgerlijke Stand terug met de mededeling dat uit alles bleek dat het toch echt een Sjefke was.

De in Reusel wonende kinderen van opa en oma waren *goei minsen*, die de oudere Reuselnaren

nog wel zullen kennen. Dat waren *Frens oom* (Laurentius Lavrijsen), tante Jo getrouwd met *Hollands Péérke* (Petrus Tops), *d'n Auwe Taoie alias den Buut* (Jan Lavrijsen) getrouwd met tante Mie, tante Go getrouwd met Helmus Faes, de *Lange Door* (Door Lavrijsen) getrouwd met tante Cato en tante Mie getrouwd met Jan Hefers.

D'n Auwe Taoie was nen echt schônne mins wor we gére nor lusterden omdé tie hil smeuïg kon praoten. Hij zocht mij en mijn andere zussen vaak op. Maakte hij het te gortig in de ogen van ons moe dan riep ze resoluut: "*Taoie, nauw ist genoeg hé!*" Hij hield er dan ook direct mee op. Met onze pa was *d'n Taoie* vaak aan het *steggelen*. Onze pa riep dan: "*Taoie, ut is nie waar!*" *D'n Taoie* riep dan fel: "*Sjef, ge wit er niks van!*" En dat konden ze zo een hele tijd volhouden.

Toen *d'n Taoie* 100 werd is daar, door het toen populaire TV-programma *Showroom*, een volledige uitzending aan gewijd. De dagen daarop was de televisie-uitzending in Reusel het gesprek van de dag. Zijn verjaardag werd een heel groot feest voor zijn omvangrijke familie en bekenden. Daarbij ben ik ook aanwezig geweest, weet ik nog.

Opa van moederskant, Petrus van de Ven, was

Dit cadeau kreeg ik tijdens het gouden jubileum van Juwelier Wijnen in 2009. Het is een in glas geslepen afbeelding van mij tijdens het werk in de zaak.

ook al voor mijn geboorte overleden. Zijn kinderen waren toen nog erg jong. De jongste was zelfs nog niet eens geboren. Oma Liske van de Ven-Rens heb ik nog wel gekend. Ze woonde toen aan de Gagel in Hooge Mierde. Bij haar woonde het gezin van tante Kee en Jan Sporen met hun zeven kinderen, tante Sjo en mijn ooms Sus en Piet van de Ven toen ook nog. We gingen er wekelijks te voet op bezoek en kwamen er graag want er waren altijd wel neefjes en nichtjes aanwezig. Bovendien voelden we ons bij oma altijd welkom. Ze bakte nog zelf brood, het waren van die grote ronde broden die vers uit de oven kwamen en heerlijk smaakten. Haar kinderen en dus ook ons moe hadden in Hooge Mierde de bijnaam Koek. Die bijnaam heeft ze ook mee naar Reusel genomen en is overgegaan naar haar kinderen en vaak ook naar de kleinkinderen.

Elk jaar gingen we op *béevort nòr Sint Cornéllis* in Hooge Mierde. Vooraan in de kerk drukte de pastoor iedereen een relikwie van die Heilige tegen de mond. Dat zat een metalen doosje met een glazen dekseltje erop. Met een doekje werd telkens het glas afgepoetst voor het naar mond van de volgende 'pelgrim' ging.

Ouderlijk gezin

We zijn er nooit achter gekomen hoe en wanneer onze pa en ons moe elkaar voor het eerst ontmoet hebben. Wanneer we dat vroegen zei onze pa steevast: *"Toen ons moe mee de geit nor d'n bok ging."*

Na hun trouwen zijn mijn ouders gaan inwonen bij tante Go en haar man Helmus Faes aan de Zeegstraat. Daar zijn hun eerste twee kinderen geboren die allebei de naam Marie kregen. Het eerste kindje is echter nog geen dag oud mogen worden, wat natuurlijk heel verdrietig moet zijn geweest voor mijn ouders.

In 1934 bouwden onze pa en ons moe een nieuw huis aan de Schoolstraat 12. Het stond aan de kant van de voormalige jongensschool. Tussen ons huis en de school in stonden nog twee huizen te weten van Pietje Sanders en Hein van

Sjef en An Lavrijsen met hun oudste kinderen To en Marie achter hun huis in 1935.

Honderdste verjaardag van d'n Ouwe Taaie alias den Buut op 23 maart 1982. Linksboven staat onze pa, een broer van de jarige job.

Het gezin van de ouders van Jozef, omstreeks 1938. In het midden vooraan tussen zijn ouders staat Jozef, de jongste van het gezin.

't Pötje (Hendriks). Rechts van ons woonde het gezin van Frans van Eekert en daarnaast veldwachter Jan Peeters, ook wel *Peterske* genoemd. Toen de veldwachter uit Reusel vertrok kwam in dat huis *Tuntje d'n Oppasser* (Antonis) wonen. Aan de overkant van de straat stonden de huizen van d'n *Haos* (Harrie Jansen), Toon, Tinus en Nel van *Hoffe Marte* (Lemmens), d'n *Boterhond* (Sjef Vrijsen) en *Sjoke van d'n Boterhond* getrouwd met Piet Janssen. We woonden toentertijd in een kinderrijke gemoedelijk buurt, waar ook wel eens *heibel en kermis* was. Ik weet nog dat ons Nel bij *de Boterhond* een trosje druiven had geplukt. Van ons moeder moest ze daar toen

vergiffenis voor gaan vragen. Zenuwachtig als ze was zei ze daar: "Ik moet komen zeggen dat ik bij jullie vergiftigde druiven heb afgeplukt." Gelukkig begreep de familie het en werd het voorval bedekt 'met de mantel der liefde'.

Ons grote gezin heb ik ervaren als een warm nest. We mochten als we onze huishoudelijke taken klaar hadden volop spelen en ravotten. Buurmeisjes en buurjongetjes waren meestal welkom. Tijdens familiefeestjes werd er volop gezongen en werden er stukjes voorgedragen. Op vakantie gingen we niet. Wel maakten we een paar fietstochtjes. Zo fietsten we eens naar de kapel van de Heilige Eik in Oirschot. Bij het kanaal aangekomen verloor ons Nel haar evenwicht en reed pardoes het water in. Al haar kleren moest ze uittrekken. Wij leenden haar ieder een kledingstuk zodat ze weer droge kleren had. Gelukkig was het warm en konden haar kleren drogen op een grasveld. Zo was dat probleem weer opgelost.

Mijn broers Ad, Piet, Jos en Frans zijn goede voetballers van Reusel Sport geweest. Hun beste supporter was onze pa. Vaak reisde hij bij uitwedstrijden met hen mee. Zijn aanmoedigingen vanaf de tribune met zijn luide stem waren over het hele speelveld te horen. Reusel Kermis was jaarlijks bij ons een familiefeest. Samen met onze pa en moe zetten we vooral op kermismaandag de bloemetjes buiten. Meestal in café de Vrachtskar van Jan van Kaethoven.

Op 14 juni 2005 leefden mijn 10 broers en zussen

Onze pa en ons moe omstreeks 1964.

Onze gezin omstreeks 1964. Zittend, rechtsvoor ben ik.

allemaal nog en waren we samen 700 jaar jong. We hebben daar een gezellige feestelijke fietstocht aan gewijd. Later hebben we samen zelfs de 800 jaar nog gehaald. Inmiddels zijn we niet meer compleet, onze Ad, Marie en Sjaan zijn overleden en van de aangetrouwden zijn er ook al negen niet meer in leven.

Alhoewel we thuis niet in weelde leefden en de touwtjes aan elkaar geknoopt moesten worden, zijn we er niets te kort gekomen. Onze pa en ons moe hebben ons altijd voorgehouden dat hard werken en aanpakken goed voor ons was. Zelf gaven ze het goede voorbeeld.

Op de lagere school was ik geen uitblinker maar ik kon wel goed mee over. We kregen les van zusters en juffrouwen. Ik weet nog dat ik in de klas met mijn stoeltje achterover was geklapt. Voor straf moest ik van de zuster blijven liggen zoals ik op de grond terecht was gekomen. De zusters werden de Zusters van Liefde genoemd maar wij noemden hen wel eens Krengen van Barmhartigheid.

Onderweg van en naar school en op de speelplaats vermaakten we ons met touwtje springen, knikkeren, hinkelen en tikkertje. Toen alledaagse bezigheden, maar tegenwoordig zie je de lagere schoolkinderen dat niet vaak meer doen. Schoolreisjes of uitstapjes waren er ook nog niet bij. Een spellenmiddag waar heel de school aan meedeed was toen al een hele grote gebeurtenis. Vriendinnetjes uit die tijd waren Anna en

To van Emme van Limpt, Cita van veldwachter Peterske en Jaan van Pietje Sanders. Met de laatste ben ik tot op de dag van vandaag contact blijven houden.

Oorlog

In mei 1940 kwam mijn neef Peer, de zoon van

Onze trouwdag op 4 mei 1957.

Zoon Leo als aspirant klokkenmaker, omstreeks 1964. Zo vader zo zoon!

Helmus Faes zeggen dat d'n Duits in Nederland was binnengevallen. In Reusel kregen we er al gauw mee te maken. Als 5-jarig meisje maakte dat indruk op mij. Zeker toen ons moeder ons paniekerig onder de tafel joeg toen de eerste Duitse vliegtuigen overvlogen, we moesten ook een tijdje beneden slapen. Ook herinner ik me dat de Duitsers, onder de lindebomen naast ons huis, een keukenwagen hadden staan. Er stond een koffieketel op waarvan ik per ongeluk het kraantje had opengezet. Ons moeder was bang dat de Duitse soldaten boos zouden worden. Gelukkig vonden ze het niet erg en zetten gewoon een ketel nieuwe koffie.

Het waren wat oudere soldaten die zelf ook een gezin hadden. Soms kreeg ons moeder wat eten en braadboter van hen als ze merkten dat we dat goed konden gebruiken. Samen hoorden we ze wel eens zingen waarbij ze muziek speelden. Dan merkten we dat die stoere Duitse soldaten ook verdrietig konden zijn. Misschien omdat ze bang waren, dat ze hun gezinnen nooit meer terug zouden zien.

In de oorlogsjaren moesten we van onze ouders altijd op de grond of in een sloot gaan liggen als er vliegtuigen overvlogen. Zo heb ik een paar keer in de sloot aan het *Binnenpedje* bij Pietje Sanders gelegen.

In september 1944 werd het in Reusel menens. We hoorden dat er in de verte vanuit Postel en Bladel volop geschoten werd. Snel daarna gaven de Duitsers ons opdracht te vertrekken omdat het voor ons in de Schoolstraat onveilig werd. Het moet voor onze pa en moe heel zorgelijk geweest zijn toen ze met hun acht jonge kinderen het huis uit moesten. Onze Jos was een baby van nog geen twee maanden oud. Eerst zijn we naar tante Cato en ome *Lange Door* gegaan. We konden daar onder de opkamer in de kelder schuilen waar mijn broertjes, zusjes en ik op een

matras sliepen dat op een *erpelkist* lag. Een paar dagen later was het ook aan d'n Hondsbos niet veilig meer. We zijn toen, met kinderwagens als vervoermiddel, halsoverkop met de hele bups, naar oma van de Ven in Hooge Mierde gevlucht. Onder leiding van ome Sus werd daar in allerijl een schuilkelder gegraven. Voor het afdekken werden elektriciteitspalen gebruikt die aan de straat lagen, klaar om door de gemeente in de grond te worden geplaatst. Op die palen kwam een laag *mutserd*, stro en zand en leek het een veilige schuilplaats. In de schuilkelder was het 's nachts behelpen. Mijn neven Joan, Jan, Frans en Jos van de *Lange Door* waren vrij lang. In de schuilkelder lagen ze 's nachts met hun voeten naar elkaar toe. Dan riepen ze wel eens: "*Mon, hij stampt mén, mee z'n pòten in m'n geziecht!*"

Vanuit de schuilkelder hoorden we dat het centrum van Reusel in puin geschoten werd. Het schieten op de Reuselse kerktoeren en het neerstorten van de hoge torenspits hebben we vanuit Hooge Mierde kunnen horen. We hoopten met z'n allen dat ons huis aan de Schoolstraat gespaard zou blijven.

Op 3 oktober 1944 konden we weer naar ons huis terug. Het was ook de verjaardag van mijn zusje Marie. Onze pa heeft vaak gezegd dat dit het mooiste cadeau was wat ons Marie op haar verjaardag kon krijgen. Ondanks het feit dat al het glas uit het huis was geslagen en de gevels en dak veel schade hadden van granaatscherven, waren mijn ouders heel blij en opgelucht

Onze juwelierszaak aan de Schoolstraat tijdens kerst 1996.

dat ze er, na wat noodreparaties, weer in konden wonen. Wel werden we gewaarschuwd voor landmijnen. Onze pa riep vaak dat we niet in gaten en op omgewoelde grond moesten lopen omdat daar mijnen konden liggen. Enkele Reu-selse inwoners zijn in de laatste maanden van 1944 nog omgekomen of zwaargewond geraakt door landmijnen.

Jonge jaren

Een keer per week ging ik met mijn zussen Marie en Nel naar de avondbijeenkomsten van de kajotsters. We kwamen bij elkaar in de toneelzaal van de fraters. De leidsters die ik me nog herinner waren Greet en An van Kees van Hoof en Lies Panjoel. We leerden daar dansen op muziek wat ik heel graag deed.

Van muziek heb ik altijd gehouden. Bij ons thuis luisterden we vaak naar muziek en zongen die ook vaak mee. Vrolijke muziek maar ook klassieke nummers vond ik al op jonge leeftijd prachtig. Ik weet nog dat ik samen met mijn zussen, Johny Vianen en nog een andere Johny vaak naar muziek luisterden. Die twee jongens waren in de kost bij buurman Hein van 't Pötje. Ze hadden eerder op de kostschool gezeten, konden goed zingen en hadden veel verstand van muziek. Samen zongen we met hen, bijvoorbeeld het nummer van het Slavenkoor van Nabucco, uit volle borst mee. Ook heel mooie herinneringen heb ik aan de zomeravonden wanneer we met ons gezin en andere buurtgenoten onder de lin-

Zoon Leo en zijn vrouw Jo Graat in hun juwelierszaak in 2002. Ze hadden toen de zaak heropend en van ons overgenomen. Jo is overleden.

debomen bij ons huis zaten. We luisterden dan vaak naar de muziek die Hein van 't Pötje speelde op zijn *trekzak* (trekharmonica).

Na de lagere school heb ik eerst thuis in de huishouding gewerkt en volgde ik 's avonds naallessen. Daarna ben ik een paar jaar *strieppster* (ombladtrekster) geweest, eerst bij de Aida sigarenfabriek in de Lensheuvel en later bij Willem II. In de avonduren verdiende ik nog wat bij met het ophalen van ladders in nylonkousen. We hadden daarvoor thuis een speciaal apparaatje waarmee we de nylonkousen bijna onzichtbaar konden repareren.

Eigen gezin en zaak

Bij tante Marie Roest – Van de Ven aan de Hulselse Hoef leerde ik Jozef Wijnen uit Bladel kennen. Jozef werkte toen al in de zaak van zijn oudere broers. Samen hadden ze in Bladel onder de naam Gebroeders Wijnen een winkel annex werkplaats waar ze horloges en klokken verkochten en repareerden. Later kwam daar nog een juwelierszaak bij.

Vakanties en grote uitstapjes waren voor ons in die tijd niet weggelegd. Ons enige vervoermiddel was een kaptein mobylette waarmee Jozef naar Reusel tufte. Wel kan ik me nog herinneren dat we samen wel een keer op die mobylette naar Den Bosch geweest zijn. De avond voor we trouwden startte z'n brommertje niet toen hij naar huis wilde. Jozef riep toen: "*Dé ding brengt*

Jozef en ik tijdens onze zilveren bruiloftsdag in 1982.

Onze pa in 1985. De laatste 10 jaar van zijn leven zijn Jozef en ik bij hem gaan wonen en hebben toen voor hem gezorgd. Hij was de beste supporter van zijn voetballende zonen.

me de leste kir nog nòr hùis!" Hij gooide er wasbenzine in en tufte richting Bladel. Hij had er te weinig wasbenzine in gedaan want voor hij in Bladel was, zat in zijn mobyletje geen *pufke* leven meer.

Op 4 mei 1957 zijn we na zes jaar verkering getrouwd. We konden gaan wonen in twee voorkamers van het ouderlijk huis van Jozef. Zijn moeder woonde daar toen ook nog. Precies tien maanden na onze trouwdag is daar onze eerste zoon Leo geboren. Het was in Bladel een mooie tijd en ik kon heel goed opschieten met moederke Wijnen. We gingen regelmatig wandelen en zelfs samen *bòllekes raopen* (mastappels). Toen ik weer in verwachting was werd het tijd voor een grotere woonruimte. Bovendien wilde Jozef starten met een eigen zaak. Van Sjef Wouters konden we de helft van een dubbel huis kopen in de Schoolstraat, waar nu de juwelierszaak van onze Leo is. We woonden er nog maar pas toen onze Jos, werd geboren. Veertien jaar later kregen we nog een gezinsuitbreiding toen ons Bianca werd geboren.

Jozef was, ondersteund door mij, in 1960 in Reusel gestart met een horloge-, klokken- en juwelierszaak. Al snel wilden we uitbreiden en was er meer ruimte nodig. Gelukkig konden we de andere helft van het gebouw overnemen van onze burens Pieta en Jan van Poppel die naar Huize Kempenland in Bladel gingen. Vele verbouwingen volgden. De winkel kwam aan de voorkant, over de volle breedte van het pand en de werkplaats kwam daarachter te liggen.

Hier ben ik de trotse oma van Djim in 2009. Het is de zoon van mijn dochter Bianca.

Na het overlijden van ons moe in 1979 zijn Jozef en ik verhuisd naar mijn ouderlijk huis om daar voor de oude dag van onze pa te kunnen zorgen. Het ouderlijk huis werd voor onze pa uitgebreid met een kamer, slaapkamer en badkamer. Daar heeft hij nog ruim tien jaar kunnen wonen.

In 1999 werd Jozef ernstig ziek en is op 17 augustus 2001 veel te vroeg overleden. Voor mij en de kinderen een verlies dat op de dag van vandaag nog voelbaar is. Gelukkig was onze Leo ingewerkt en kon hij de zaak direct overnemen. Dochter Bianca kwam ook in de zaak werken en ik bleef er ook nog zoveel mogelijk doen.

Oude dag

Veel tijd voor vakanties hadden Jozef en ik niet. Maar toch gingen we elk jaar samen met de kinderen kamperen. Eerst met de tent en later, na de geboorte van ons Bianca, met de caravan. Bijna elk jaar gingen we naar dezelfde camping. Dat was camping Benelux, gelegen in het plaatsje La Roche in de Belgische Ardennen, dicht bij Luxemburg. Later toen de kinderen niet meer mee gingen waren we op dezelfde camping vaak met de gezinnen van ons An en ons Mai. Met broers, zussen en aangetrouwden, de zogenaamde Koekenclub zijn Jozef en ik een aantal jaren op Wintersport geweest, vaak naar

St. Johan in Tirol. Jozef en ik zijn ook een aantal keer alleen op vakantie geweest, bijvoorbeeld naar Amerika, Rusland en Australië. In Australië woonde toen Emma, een zus van Jozef.

Inmiddels heb ik zeven kleinkinderen en ben ik superoma van vijf achterkleinkinderen. Daar ben ik supertrots op en ik vind dat ze het allemaal heel goed doen.

Gelukkig heb ik een aantal interesses waar ik mijn oude dag goed mee door kan komen. Ik wandel en lees nog graag. Muziek luisteren vind

ik ook heel plezierig. Op mijn tablet staat veel klassieke muziek die ik kan versterken met een muziek woofer. Ook ben ik heel content dat ik op mijn leeftijd nog goed mijn grote huis kan poetsen en mijn tuin bij kan houden. Met mijn Stihl zitmaaier maai ik zelf mijn grote gazon wanneer dat nodig is. Mijn rijbewijs is recent nog verlengd zodat ik niet afhankelijk ben van anderen als ik ergens naar toe wil.

Slot

To Wijnen-Lavrijsen is een vlotte praatster en vertelt haar levensverhaal op een begrijpelijke manier. Een groot deel van haar leven stond ze, aan de zijde van haar man Jozef, in de juwelierszaak in de Schoolstraat te Reusel. Toen haar moeder overleed verhuisde ze met haar man naar haar ouderlijk huis om voor haar vader te gaan zorgen. Dat heeft ze tien jaar gedaan tot hij overleed. To heeft in haar leven ook grote klappen te verwerken gehad zoals het veel te vroege overlijden van haar man Jozef. Ook het overlijden van Jo Graat, de vrouw van haar zoon Leo was een grote klap voor haar. Uit alles blijkt dat To een echt familiemens is die met trots vertelt over haar ouders, kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen. Hard werken en aanpakken gaat als een rode draad door haar leven en ze vindt dat ook heel belangrijk. Het zijn waarden die door haar ouders bij haar met de paplepel zijn ingegoten. Daarom stellen we met recht vast dat To, de dochter van Sjef Lavrijsen en An Koek een echte Reuselse genoemd mag worden.

Mijn man, steun en toeverlaat Jozef Wijnen, veel te vroeg overleden op 17 augustus 2001.

Samen met mijn kinderen, aangetrouwden, 7 kleinkinderen en 2 achterkleinkinderen. Drie achterkleinkinderen te weten Lyn, Sara en Jur waren toen nog niet geboren.